

DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

9. ŽÁK S DYSLEXIÍ V HODINĚ ČJ NA 1. STUPNI ZŠ

- Definice poruchy.
- Konkrétní deficity spojené s konkrétními problémy a strategiemi jejich řešení (reedukace, podpůrná opatření).
- Detailně rozebráno během semináře / Povinný studijní zdroj: Jucovičová, Žáčková – Reedukace specifických poruch učení (pokud nemáte poznámky ze semináře)
- <https://didaktikamj.upol.cz/index.php/specialni-vzdelavaci-potreby/dyslexie> (na doplnění)
- <https://didaktikamj.upol.cz/index.php/specialni-vzdelavaci-potreby/reedukace-dyslexie>

Definice poruchy.

- **Dyslexie** – neurologická porucha, která je způsobena vrozeným nebo získaným poškozením mozku.
 - o **Nejčastější příčinou vrozeného poškození mozku bývá dědičnost** – pokud rodiče dyslektici, pak 50% pravděpodobnost, že dítě bude dyslektik
 - o Dochází k narušení některých základních funkcí (kognitivní, percepční a motorických), což jedinci znesnadňuje zvládat čtení
 - o **Dyslexie je poruchou čtení**
 - o Dnes je nejčastější diagnostikovanou specifickou poruchou učení
- **Projevy dyslexie**
 - o Poruchy zrakových schopností: může docházet ke kinetické inverzi což je přesmykování slabik či písmen ve slovech, žák se může hůře orientovat v textu obtížněji vyhledává informace v textu uvedené, deficit se projeví i v nesprávném umísťování či vynechávání písmen nebo slabik i celých slov (interpunkce) problém ve čtení i psaní. Vznik nespecifické chybovosti.
 - o Schopnost pravolevé orientace, kdy dochází k problému čtení písmen B/D.
 - o K přesmykování písmen a slabik může docházet také z důvodu schopnosti levo-pravého pohybu očí, jejich oči jsou těkavé „škáčou“ z místa na místo. Problematické nesprávné umísťování či vynechávání písmen, slabik, celých slov. Schopnost zrakové diferenciaci kdy se zaměňují tvarově podobná písmena, případně písmena obrácená či otočená.
 - o Projevy s konkrétními schopnostmi jsou pro dyslektiky čtení náročné, budou rychleji ztrácet koncentraci a dále nespecificky chybovat. Lze uvažovat o zkrácení textu
- **Příčiny dyslexie**
 - o Změny ve stavbě a funkci centrální nervové soustavy, k čemuž dochází obvykle v období těhotenství, nebo krátce po porodu, či nedostatečným rozvojem některých psychických funkcí
 - o Nedochází k dostatečné souhře obou mozkových hemisfér, která je nutná při nácviku čtení (pravá hemisféra má za úkol rozlišovat jednotlivá písmena a zvuky, levá hemisféra je spojuje do větších celků a naplňuje je věcným významem.).
- **Diagnostika**
 - o tuto poruchu diagnostikujeme v rozmezí dítěte 5-7 let, pedagogicko-psychologické poradny (doporučení pro rodiče i pedagogy)
- **Možnosti reedukace**
 - o kromě ohmatávání dítě písmeno také vyslovuje a vyslovenou hlásku zároveň ukládá do paměti, využíváme i sluchové vnímání. Žák zkoumá hmatem například objížděním

DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

písmenka autíčkem, provlékáním provázku po jeho obvodu, obtahování písmen, obkreslování nebo omotávání.

- Podpůrná opatření zahrnují poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení, úpravu organizace, obsahu a hodnocení. Děti s diagnostikovanými poruchami učení jsou intelektově dobře disponovány. Jejich zvládnutí školní docházky je ohroženo. Brání jim funkce k osvojování a běžnému používání čtení, psaní a pravopisu. Často ventilují nevhodným způsobem jako agresivita a šaškování. Je to pro ně zdrojem stresu a vyhýbají se školní povinnosti. Obávají se z neúspěchu, což je může dohnat k sebepoškozování. Podpůrná opatření jsou definována školským zákonem. Podle rozsahu a obsahu jsou rozdělena do pěti stupňů. 1.stupeň vždy nastavuje a poskytuje škola, 2.-5. porad.zařízení.
- IVP – změny v systému práce by měl učitel s žákem probrat a vysvětlit mu, co se děje, aby žák lépe pochopil sám sebe. Do situace bychom měli citlivě zasvětit také zbytek třídy. Škole slouží podklad pro vytvoření IVP od poradny.

Definice dyslexie

Dyslexie je specifická porucha učení, která se projevuje obtížemi při osvojování čtení, a to i přes běžné výukové vedení, přiměřenou inteligenci a vhodné sociokulturní podmínky. Jedná se o vývojovou poruchu čtení, která může být vrozená nebo získaná poškozením mozku.

Konkrétní deficity, problémy a strategie jejich řešení

1. Deficity spojené s dyslexií

- **Zrakové vnímání:** obtíže s rozlišováním písmen a slov.
- **Sluchové vnímání:** problémy s rozpoznáváním a analýzou hlásek.
- **Prostorová orientace:** neschopnost správně vnímat směr a pořadí písmen.
- **Paměť:** slabá krátkodobá a pracovní paměť ovlivňující čtení a psaní.
- **Pozornost:** snadná rozptýlenost a obtíže s koncentrací

2. Konkrétní problémy ve výuce českého jazyka

- **Čtení:** pomalé tempo, časté chyby, nedostatečné porozumění textu.
- **Psaní:** zaměňování písmen, vynechávání nebo přidávání písmen, problémy s pravopisem.
- **Porozumění:** obtíže s pochopením instrukcí a zadání úkolů.

3. Strategie řešení (reedukace a podpůrná opatření)

- **Multisenzorický přístup:** zapojení více smyslů při učení (zrak, sluch, hmat).
- **Individuální přístup:** přizpůsobení tempa a metod výuky potřebám žáka.
- **Pravidelná reedukace:** cílená cvičení zaměřená na rozvoj oslabených funkcí.
- **Podpůrná opatření:** využití plánů pedagogické podpory, individuálních vzdělávacích plánů a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními.

DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

Doporučené reedukační postupy a podpůrná opatření

- **Rozvoj zrakového a sluchového vnímání:** cvičení na rozlišování tvarů písmen, sluchové diktáty.
- **Nácvik čtení:** práce s krátkými texty, opakované čtení, využití rytmyzace.
- **Práce s textem:** vyhledávání klíčových slov, shrnutí obsahu, odpovědi na otázky.
- **Použití kompenzačních pomůcek:** např. čtecí okénka, zvýrazňovače, nahrávky textů.
- **Spolupráce s rodiči:** informování o postupu reedukace, doporučení domácích cvičení.